

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

Міжкультурна комунікація – особливості
перекладу (німецька мова)

1. Основна інформація про дисципліну

Тип дисципліни: вибіркова   Форма контролю: залік

Освітній ступінь: бакалавр

Для спеціальності(-тей): 035 Філологія; 014 Середня освіта

Обмеження для вибору: наявність пререквізитів: «Комунікативний курс німецької мови», «Практичний курс німецької мови», «Практика усного та писемного перекладу», «Вступ до мовознавства», «Вступ до перекладознавства».

Кількість кредитів (годин): 4 (денна форма: 120 год.: 48 - практичні; 72 - самостійна робота)

Мова викладання: німецька, українська

2. Інформація про викладача (викладачів)

ПІБ: Лузанова Людмила Володимирівна

Науковий ступінь, вчене звання, посада: старший викладач

Кафедра: : кафедра романо-германської філології та МНІМ

Робочій e-mail: luzanova@idguonline.net

Години консультацій на кафедрі: середа 14:30 – 15:30

3. Цілі дисципліни та результати навчання

Предмет дисципліни – формування професійної комунікативної, міжкультурної компетенції, яка розглядається як мовна поведінка, специфічна для визначеного мовного середовища. Мовна поведінка вимагає розвиток лінгвістичної, соціолінгвістичної та прагматичної компетенції як складових комунікативної компетенції тих, хто навчається. Вагомим фактором у досягненні успішної міжнародної взаємодії є переклад, адже він постає в ролі своєрідного провідника між мовними кодами різних етносів, що допомагає переносити реалії вихідного тексту за допомогою лексичного складу мови перекладу з одного мовленнєвого та культурного середовища до іншого. Одним із найбільш актуальних питань сьогодення є дослідження та пошуки шляхів досягнення успішної взаємодії між представниками різних лінгвокультурних середовищ.

Мета дисципліни – формування у студентів здатностей:

- володіти стійкими навичками породження мовлення німецькою мовою з урахуванням її фонетичної організації, збереження темпу, норми, узусу та стилю мови;
- аналізувати проблеми та розкривати міжкультурні аспекти перекладу як особливого виду міжмовної та міжкультурної комунікації;

- користуватися граматичними та лексичними ресурсами німецької мови; - адекватно сприймати, розуміти, оцінювати, відтворювати та продукувати усний чи письмовий дискурс;

- використовувати національно-культурний компонент мови з метою спілкування;
- визначати сутність мови як суспільного явища, її зв'язок з мисленням, культурою та суспільним розвитком народу, функціональні властивості мови та її лінгвокраїнознавчі особливості;
- визначати й використовувати різні стратегії для міжкультурного контакту з представниками інших культур, грамотно та обгрунтовано приймати рішення, безпосередньо пов'язані з функцією посередника в міжкультурному спілкуванні;
- зіставляти рідну й іноземну культури, проводити науково-дослідну роботу;
- логічно впорядкувати необхідні операції для здійснення успішної та ефективної комунікативної та перекладацької діяльності.

Результати навчання – Студенти, що опанують навчальну дисципліну «Міжкультурна комунікація – особливості перекладу (німецька мова)» **будуть знати:**

- прийняті в іншомовній культурі норми комунікативної поведінки – специфіка встановлення і підтримки зорово-голосового контакту, міміка, жестикуляція, голосові модуляції і т.п.;
  - тактику ведення діалогу – допустимість реплік і заперечень під час розмови комунікантів, а також способи немовного вираження уваги, злагоди, сумніву і багато іншого;
  - мовні стереотипи загальнокомунікативного призначення – привітання, звертання, питально-відповідні моделі, стандартизовані способи вираження «умовних» емоцій (напр., задоволення, радість, жаль, розчарування, здивування), а також засоби оформлення прохання, підпорядкування, відмови та інших;
  - специфічні предмети, явища і процеси, характерні для способу життя та інтелектуального арсеналу носіїв мови, що вивчається, причому ці знання припускають не лише засвоєння семантики відповідних одиниць, а й супутніх їм конотацій, їх «концептуального ядра»;
  - лінгвокраїнознавчі реалії у широкому значенні цього слова – побутові, історичні, фольклорно-літературні, суспільно-політичні, релігійно-етичні і природно-географічні;
  - мовні норми при перекладі та редагуванні різножанрових текстів з рідної мови німецькою та з німецької рідною.
- В процесі вивчення курсу студенти можуть оволодіти такими **уміннями й навичками:****
- перекладати слова-реалії відповідно до теми тексту перекладу;
  - оперувати комплексом знань про специфіку культури країни, мова якої вивчається;
  - застосовувати правила перекладу різних видів текстів, забезпечуючи породження цілісного тексту з використанням різних засобів смислового та формального зв'язків;
  - застосовувати метакогнітивні стратегії як реалізації когнітивних принципів планування (конструювання – вибір, створення схеми, реалізація очікувань), виконання (ідентифікація сигналів та висновки з них); оцінювання (перевірка гіпотез); корекція (повторний перегляд гіпотез); соціо-афективних, з метою контролю афективного аспекту стильової поведінки у процесі професійної діяльності та оптимізації міжособистісного професійного спілкування та подолання соціокультурних труднощів іншомовної комунікації;
  - визначати сутність мови як суспільного явища, її зв'язок з мисленням, культурою та суспільним розвитком народу, функціональні властивості мови та її

лінгвокраїнознавчі особливості;

- визначати й використовувати різні стратегії для міжкультурного контакту з представниками інших культур, грамотно та обґрунтовано приймати рішення, безпосередньо пов'язані з функцією посередника в міжкультурному спілкуванні.

4. Зміст дисципліни

Тема № 1. **Міжкультурна комунікація – явище позитивної ввічливості (8 год.)**

- Міжкультурна комунікація як наука. Сутність, об'єкт і предмет МК
- Основні категорії міжкультурної комунікації
- Аналіз тексту як знаку певної культури, який знаходиться в складних відносинах з культурним контекстом минулого, теперішнього і майбутнього. Під час вивчення взаємодії різних текстів вивчаються інтер- та інтракультурні діалоги, особливості їх побудови.
- Формування когнітивної бази у сприймачів нової культури. Інтер- та інтракультурні діалоги, особливості їх побудови.

Тема № 2. **Картини світу і концептосфера нації (10 год.)**

- Картина світу як віддзеркалення свідомості.
- Мовна картина світу. Концептуальна картина світу.
- Ціннісна картина світу.
- Часова і просторова картини світу. Розподіл часу в різних культурах. Сприйняття часу в різних культурах. Простір у різних культурах
- Основні концепти німецькомовного простору

Тема № 3. **Невербальне вираження національних особливостей. (10 год.)**

- Сутність, основні види і функції невербальної комунікації. Нетекстові комунікативні фактори
- Мовчання як форма комунікації. Позавербальна інформація тексту
- Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації. Правила поведінки та хорошого тону, пов'язані з бесідою, одягом
- Паралінгвальні засоби комунікації
- Проксеміка.

Тема № 4. **Лінгвокультурні реалії та особливості їх перекладу. (10 год.)**

- Національно-варіантні особливості у номінації різних об'єктів
- Назви об'єктів і процесів, характерних Німеччині
- Діалектична різниця деяких номенів
- Особливості перекладу лінгвокультурних реалій

Тема № 5. **Етнічні стереотипи в міжкультурних комунікаціях. (10 год.)**

- „Національний характер. Національний менталітет.
- Архетип культури. Етнічних стереотипів в німецькій та українській мовах .
- Прислів'я та приказки як відображення національно-самобутнього характеру.
- Сталі вирази та культурні афоризми. Інтерпретація сталих виразів за контекстом.
- Вживання прислів'їв в текстах перекладу.

5. Політика курсу

Відвідування навчальних занять: Згідно з «Положенням про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ» студенти мають обов'язково бути присутніми на практичних заняттях. Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав був відсутній на семінарському занятті, має право на відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання. Студент, який не використав надане йому право у встановлений термін або пропустив заняття без поважних причин, отримує за кожне пропущення заняття 0 балів. Студенти, які навчаються за

індивідуальним графіком, мають в повному обсязі виконати додаткові індивідуальні завдання, попередньо узгодивши їх з викладачем. Присутність на модульній контрольній роботі є обов'язковою. У випадку відсутності студента на проміжному контролі з поважної причини, підтвердженої документально, йому призначається інша дата складання модульної контрольної роботи.

Академічна доброчесність: Студенти мають дотримуватись правил академічної доброчесності відповідно до «Кодексу академічної доброчесності та корпоративної етики ІДГУ». Наявність академічного плагіату в студентських доповідях є підставою для виставлення негативної оцінки. Списування студентів під час проведення модульної контрольної роботи є підставою для дострокового припинення її складання та виставлення негативної оцінки.

Використання технологій штучного інтелекту: використання **ChatGPT** дасть можливість створити інтерактивний навчальний досвід. Студенти можуть спілкуватися з моделлю, задавати питання, висловлювати свої думки і отримувати негайну відповідь. Це допоможе розширити словниковий запас та вдосконалити вимову.

6. Контрольні заходи та критерії оцінювання

Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
51-100	зараховано
1-50	не зараховано

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю. Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях та результати самостійної роботи. Нарахування балів за поточний контроль відбувається відповідно до [«Положення про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ»](#).

Форма проміжного контролю

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі і перевіряє засвоєнні знання. МКР складається з 2 завдань.

Зразок завдань для МКР:

Прочитайте текст, знайдіть стійкі словосполучення і поясніть їх значення.

Зробіть переклад тексту українською мовою!

Wem hält Nadja den Daumen?

K u r t: Jetzt habe ich eine Frage. Nadja, Sie hielten den Daumen für «Torpedo». Wissen Sie, warum man so sagt?

N a d j a: Leider nicht. Aber sobald Sie es mir sagen, werde ich es wissen.

K u r t: Das kommt aus der römischen Geschichte. Im Zirkus kämpften Gladiatoren. Wenn einer von ihnen zu Boden fiel, also besiegt war, so schaute der Sieger auf die Zuschauer. Wenn sie ihre Daumen zeigten, so bedeutete das: «Töte ihn!» Wenn sie aber den Daumen der einen Hand mit der anderen Hand umfassten, so hieß das: «Schenke ihm das Leben!»

N a d j a: Wenn ich also den Daumen halte für «Torpedo», so heißt das...

K u r t: ...dass «Torpedo» leben und siegen soll.

N a d j a: Halten Sie mir den Daumen, Herr Bruck, dass ich meinen Plan bald erfülle — 1000 Redewendungen! Mir fehlt noch ein Dutzend, und zwar vor allem eine Reihe wichtiger Ausdrücke mit «Luft», «Himmel», «Wasser», «Berg», «Baum» und «Stein».

Im welchen Situationen können Sie folgende Sprüche und Redewendungen verwenden.

1. Andere Städtchen, andere Mädchen.
2. Zwei Fliegen mit einer Klappe schlagen.
3. Eine Fahrt ins Blaue unternehmen.

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Пошук додаткового навчального матеріалу до заданих тем	5
Виконання вправ з фіксацією невербальних особливостей.	5
Виконання вправ з фіксацією лінгвокультурних реалій та особливостей їх перекладу.	5
Виконання вправ з фіксацією прислів'їв та приказок як відображення національно-самобутнього характеру.	5
Читання та робота з навчальними текстами.	5
Розробка презентацій	5

Критеріями оцінювання конспекту з додаткового навчального матеріалу є аналіз та логічна послідовність викладання отриманої інформації, вміння практичного використання набутих теоретичних знань.

Критеріями оцінювання *виконаних вправ, які направлені на вивчення приказок і прислів'їв та їх переклад* є здатність студента пояснити правила, якими він користувався при виконанні цих вправ, практичного використання набутих знань.

Критеріями оцінювання *перегляду відео файлів, пошук невербальних особливостей німецької мови* є здатність студента презентувати отриману під час перегляду інформацію.

Оцінювання *читання текстів, які ілюструють етнічні стереотипи* здійснюється за такими критеріями: сприйняття інформації, аналіз та логічна послідовність викладання отриманої інформації.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Критеріями оцінювання контрольної роботи є: вірно виконанні всі лексичні завдання, переклад з використанням слів-реалій, яку вивчали впродовж курсу. Перше завдання оцінюється в 15 балів, друге – також 15 балів. Загальна кількість балів складає **30 балів**.

7. Основна література та інформаційні ресурси

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник / Ф.С. Бацевич. – К. : Академія, 2004. – 344 с.
2. Бацевич Ф.С. Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф.С. Бацевич. – К. : Довіра, 2007. – 205 с.
3. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація / В.М. Манакін. – К. : Академія, 2012. – 288 с.
4. https://www.academia.edu/22845182/%D0%9C%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D1%96_%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0_%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%B4%D0%BB%D1%8F_%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%82%D1%96%D0%B2_%D0%9A%D0%B8%D1%97%D0%B2_%D0%90%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%8F_%D0%A1%D0%B5%D1%80%D1%96%D1%8F_%D0%90%D0%BB%D1%8C%D0%BC%D0%B0_%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80_285_%D1%81_Language_and_Cross_Cultural_Communication_Kyiv_Academy_Press_Alma_Mater_285_p_In_Ukrainian_2012
5. Основи міжкультурної комунікації: навч. посібник / укл. Попович М.М. – Чернівець. нац. ун-т, 2012. – 160 с.
6. Основи міжкультурної комунікації [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до практичних завдань для студентів спеціальності 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії" першого (бакалаврського) рівня / уклад. Л. А. Євдокімова-Лисогор. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 29 с.
<http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/24105/1/2020%20-%20%D0%84%D0%B2%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%96%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%9B%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D1%80%20%D0%9B%20%D0%90.pdf>
7. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u166/osnovni_kategoriya_mk.pdf
8. Боголюбова Н.М. Міжкультурна комунікація URL: https://stud.com.ua/90283/kulturologiya/mizhkulturna_komunikatsiya
9. URL: http://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/3_2020/part_1/27.pdf

10. URL: <https://library.krok.edu.ua/ua/kategoriji/materiali-konferentsij/779-kulturni-kontsepty-ta-natsionalni-movni-kartyny-svitu-uiavlennia-pro-robotu-na-prykladi-materialu-nimetskoi-movy>
11. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=l2J62pEt3VI>
12. <https://www.youtube.com/watch?v=BSE0yWs7vhk>
13. <https://www.youtube.com/watch?v=i28P4XxYQs4>
14. : <https://www.ndr.de/geschichte/Martinstag-Warum-wir-am-11-November-St-Martin-feiern,martinstag106.html>

Затверджено на засіданні кафедри романо-германської філології та методики навчання іноземних мов від 24 січня 2024 р., протокол № 5